

چکیده گزارش

شاخص افکار عمومی جهان عرب (۲۰۱۸)

مرکز افکار عمومی دانشمیان ایران (ایسا)

خردادماه ۱۳۹۹

عنوان گزارش: شاخص افکار عمومی جهان عرب (۲۰۱۸)

ترجمه و تدوین گزارش: ابراهیم شیرعلی

تاریخ تدوین گزارش: خرداد ۱۳۹۹

خیابان انقلاب اسلامی، خیابان فخر رازی، خیابان شهدای زاندارمری، شماره ۷۲، طبقه همکف، مرکز افکار سنجی دانشجویمان ایران (ایسا)

تلفن: ۰۲۰-۶۶۴۸۷۰۱۸

www.ispa.ir
info@ispa.ir

بدی است صحت اطلاعات و آمار موجود در گزارش بر عهده منبع منتشرکننده (مرکز عربی تحقیقات و مطالعات یاسی) می باشد و ایساتنهاستن را ترجمه نموده است.

گزارش «شاخص افکار عمومی جهان عرب» در سال ۲۰۱۸ توسط «مرکز عربی تحقیقات و مطالعات سیاستی» (Arab Center for Research and Policy Studies) منتشر شده است. این گزارش حاصل اجرای نظرسنجی در ۱۱ کشور عربی (عربستان سعودی، اردن، کویت، عراق، فلسطین، مغرب، لبنان، سودان، مصر، تونس و موریتانی) با بیش از ۱۸۸۳۰ نمونه به صورت مصاحبه حضوری و چهره به چهره از تاریخ آذر ۱۳۹۶ تا فروردین ۱۳۹۷ می‌باشد. گزیده گزارش توسط مرکز افکارسنجی دانشجویان ایران (ایسپا) ترجمه شده است. در ادامه به برخی از مهم‌ترین یافته‌ها و نتایج نظرسنجی اشاره می‌شود.

۱- موقعیت زندگی شهروندان عرب

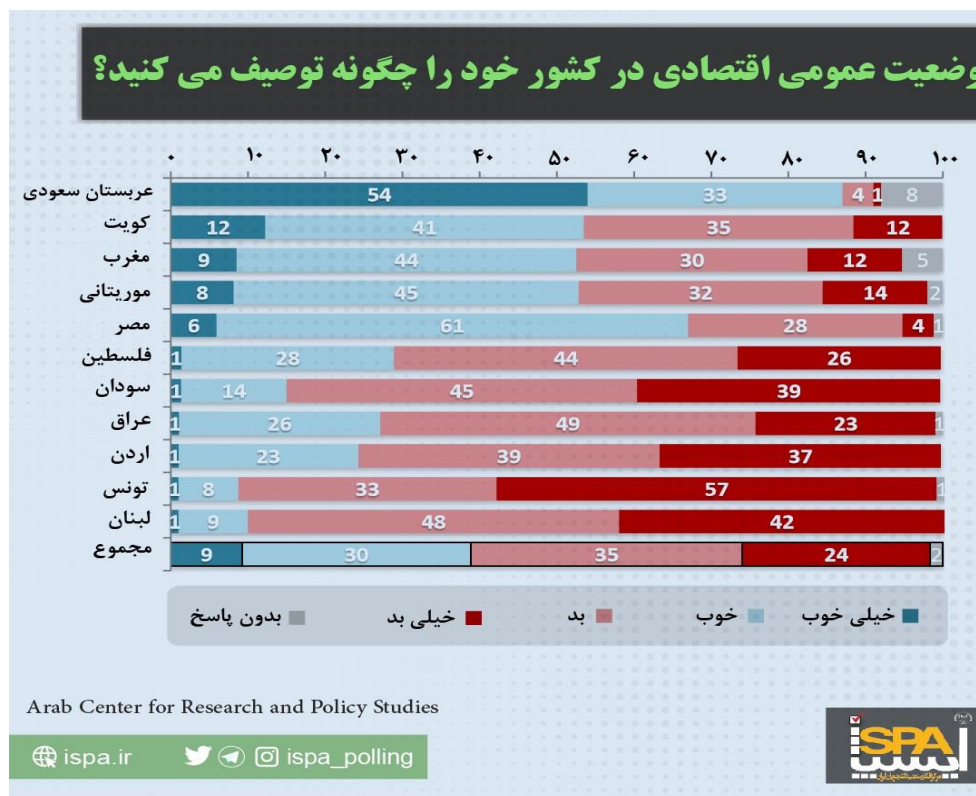
موقعیت و وضعیت زندگی شهروندان عرب با چهار سوال مورد سنجش قرار گرفته است که در ادامه به آن اشاره خواهد شد.

۱-۱- سطح درآمد

از شهروندان پرسیده شده است «وضعیت درآمد خانوار خود را چگونه ارزیابی می‌کنند؟» یافته‌های نظرسنجی نشان می‌دهد، ۲۲ درصد از پاسخگویان اعلام کردند درآمد خانوار آن‌ها، به طور کامل مخارج زندگی را پوشش می‌دهد و به آن‌ها امکان پس‌انداز نیز می‌دهد. ۴۶ درصد از پاسخگویان بیان کردند، درآمد خانوار آن‌ها، به طور کامل مخارج زندگی را پوشش می‌دهد اما به آن‌ها امکان پس‌انداز نمی‌دهد. در مقابل ۳۰ درصد از شهروندان اشاره کردند، درآمد خانوار آن‌ها، جهت تأمین مخارج کافی نیست و با مشکل روبرو هستند. ۲ درصد نیز به این سوال پاسخ ندادند.

۲-۱- وضعیت عمومی اقتصادی کشور

در سوالی از شهروندان عرب پرسیده شد «وضعیت عمومی اقتصادی در کشور خود را چگونه توصیف می‌کنید؟» ۹ درصد از شهروندان در کشورهای عربی، وضعیت عمومی اقتصادی کشورشان را «بسیار خوب»، ۳۰ درصد «خوب»، ۳۵ درصد «بد» و ۲۴ درصد «بسیار بد» ارزیابی کرده‌اند. ۲ درصد از شهروندان به این پرسش پاسخ ندادند.

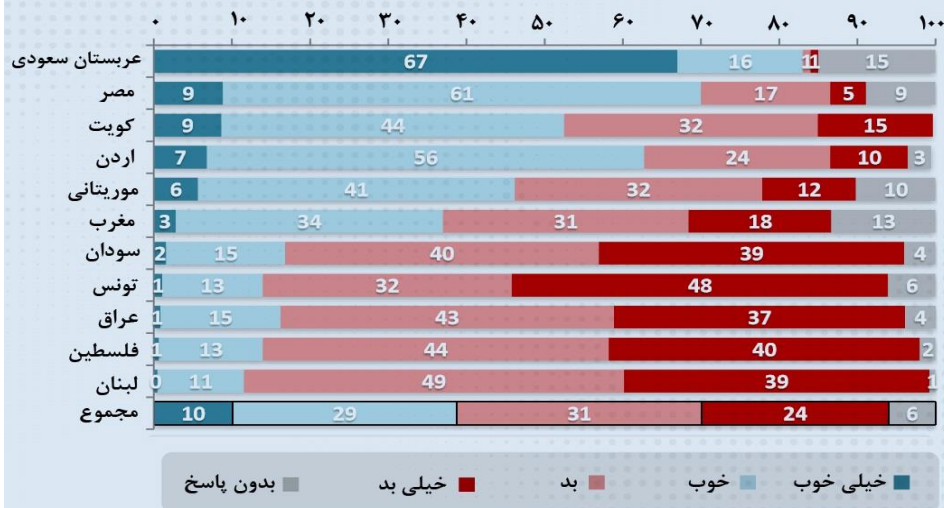
در بین کشورهای عربی، شهروندان عربستان ارزیابی بهتری از وضعیت اقتصادی کشور خویش نسبت به بقیه داشته‌اند. ۵۴ درصد از شهروندان عربستان وضعیت عمومی اقتصاد کشور خویش را «بسیار خوب»، ۳۳ درصد «خوب» و ۵ درصد «بد» و «خیلی بد» ارزیابی نموده‌اند. ۸ درصد نیز به این سوال پاسخ ندادند. شایان ذکر است ۱۲ درصد از شهروندان اهل کویت وضعیت اقتصادی کشور خویش را «بسیار خوب»، ۴۱ درصد «خوب»، ارزیابی نموده‌اند. در مقابل شهروندان لبنانی ضعیف‌ترین ارزیابی را از وضعیت اقتصادی کشور خویش داشتند. ۵۹ درصد از شهروندان لبنانی معتقدند که وضعیت عمومی اقتصاد کشورشان مناسب نیست.

۱-۳- وضعیت عمومی سیاسی کشور

در سوالی از شهروندان عرب پرسیده شد «وضعیت عمومی سیاسی در کشور خود را چگونه توصیف می کنید؟» ۱۰ درصد از شهروندان در کشورهای عربی، وضعیت عمومی سیاسی کشورشان را «بسیار خوب»، ۲۹ درصد «خوب»، ۳۱ درصد «بد» و ۲۴ درصد «بسیار بد» ارزیابی کرده‌اند. ۶ درصد از شهروندان به این پرسش پاسخ ندادند.

نتایج نشان می‌دهد، ۸۳ درصد از شهروندان عربستان و ۷۰ درصد از مردم مصر وضعیت سیاسی کشور خود را «خوب» ارزیابی کرده‌اند. در مقابل ۸۸ درصد از مردم لبنان، ۸۴ درصد از مردم فلسطین، ۸۰ درصد از مردم عراق و ۸۰ درصد از مردم تونس و نیز ۷۹ درصد از مردم سودان وضعیت عمومی سیاسی کشور خویش را «بد» ارزیابی نموده‌اند.

وضعیت عمومی سیاسی در کشور خود را چگونه توصیف می کنید؟

Arab Center for Research and Policy Studies

ispa.ir

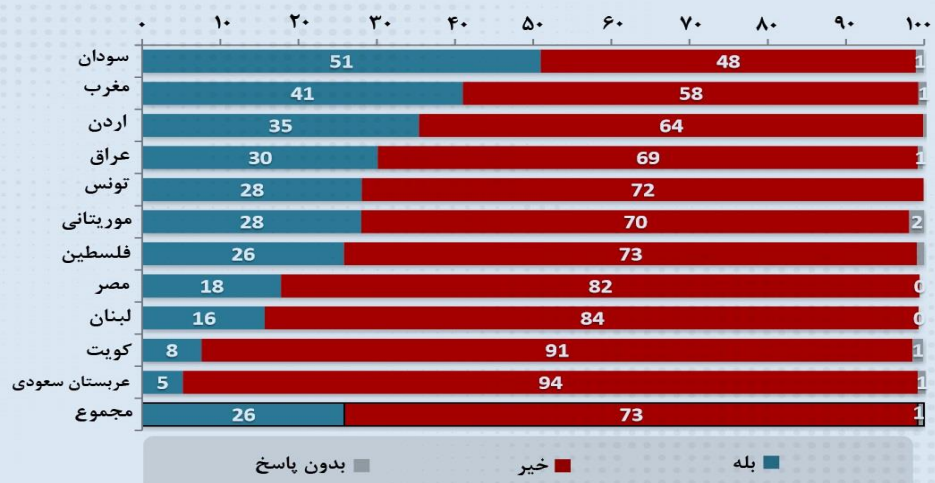
ispa_polling

۱-۴- تمایل به مهاجرت

از شهروندان سوال شده است «آیا تمایل دارید به کشور دیگری مهاجرت کنید؟» ۲۶ درصد از شهروندان عرب تمایل به مهاجرت دارند و ۷۳ درصد چنین تمایلی ندارند. ۱ درصد نیز به این سوال پاسخ ندادند.

آیا تمایل دارید به کشور دیگری مهاجرت کنید؟

Arab Center for Research and Policy Studies

ispa.ir

ispa_polling

بیشترین میل به مهاجرت در کشورهای سودان (۵۱ درصد) و مغرب (۴۱ درصد) دیده می‌شود و در مقابل تنها ۵ درصد از شهروندان عربستانی و ۸ درصد از شهروندان اهل کویت تمایل به مهاجرت دارند.

۲- برداشت از عملکرد و اثربخشی دولت

برداشت از عملکرد و اثربخشی دولت در سه محور مورد سنجش قرار گرفته است که در ادامه به آن اشاره خواهد شد.

۲-۱- اعتماد به نهادهای دولتی

۶۸ درصد از شهروندان عرب به ارتش به در سطح بالایی به ارتش کشورشان اعتماد دارند. ۲۲ درصد تا حدودی اعتماد دارند. در مقابل ۶ درصد تا حدی اعتماد ندارند و ۳ درصد هیچ اعتمادی ندارند. ۱ درصد نیز به این سوال پاسخ ندادند.

۷۵ درصد از شهروندان نسبت به پلیس اعتماد دارند و در مقابل ۲۴ درصد چنین اعتمادی ندارند. یک درصد نیز به این سوال پاسخ ندادند.

۶۸ درصد از شهروندان کشورهای عربی به قوه قضائیه اعتماد دارند. در مقابل ۲۹ درصد نیز به قوه قضائیه اعتماد ندارند و ۳ درصد نیز به این سوال پاسخ ندادند.

نتایج نشان داد، ۵۵ درصد از شهروندان به وزارتخانه‌های دولت اعتماد دارند و در مقابل ۴۳ درصد چنین اعتمادی ندارند و ۲ درصد نیز به این سوال پاسخ ندادند.

۴۲ درصد از شهروندان کشورهای عربی به پارلمان و شوراها در کشور خود اعتماد دارند. در مقابل ۵۴ درصد اعتماد ندارند و ۴ درصد نیز به این سوال پاسخ ندادند.

۲-۲- عملکرد مجلس

۴۸ درصد از شهروندان عربی عملکرد نمایندگان مجلس را مثبت ارزیابی می‌کنند، در حالی که ۴۲ درصد از پاسخگویان عملکرد مجلس را منفی ارزیابی کرده‌اند. ۱۰ درصد نیز از پاسخ امتناع کردند.

۲-۳- شیوع فساد

در سوالی از شهروندان عربی پرسیده شد «فساد در کشور شما تا چه اندازه شیوع دارد؟» نتایج نشان می‌دهد، ۴۵ درصد از پاسخگویان معتقدند فساد بسیار گسترده است. ۳۱ درصد از پاسخگویان معتقدند تا حدودی فساد در

کشورشان شایع است. در مقابل ۱۵ درصد از پاسخگویان معتقدند که شیوع فساد بسیار محدود است و ۶ درصد اعتقاد دارند اصلاً فساد وجود ندارد. ۶ درصد نیز به این سوال پاسخ ندادند.

۳- نگرش اعراب نسبت به دموکراسی

نگرش شهروندان عرب نسبت به دموکراسی در چهار بعد مورد سنجش و ارزیابی قرار گرفته است. در ادامه به خلاصه یافته‌ها و نتایج اشاره می‌شود.

۳-۱- نگرش مثبت نسبت به دموکراسی

۴۸ درصد از مردم با این جمله که «کشور من برای دموکراسی مناسب نیست» مخالف هستند. ۴۲ درصد با این جمله موافقت و ۱۰ درصد نیز به این سوال پاسخ ندادند.

۵۶ درصد از پاسخگویان با این «ابهام و عدم توافق از ویژگی دموکراسی‌ها محسوب می‌شود» مخالف هستند و در مقابل ۳۴ درصد نیز با این جمله موافقت. ۱۰ درصد نیز به این سوال پاسخ ندادند.

۷۰ درصد از پاسخگویان عرب با این جمله که «دموکراسی با اسلام مغایرت دارد» مخالف هستند. در مقابل ۱۸ درصد با این جمله موافقت هستند. ۱۲ درصد به این سوال پاسخ ندادند.

۶۶ درصد از شهروندان عرب زبان با این جمله «عملکرد اقتصادی در یک دموکراسی لطمه می‌خورد» مخالف هستند و در مقابل ۲۴ درصد با این جمله موافقت. ۱۰ درصد نیز از پاسخ امتناع کرده‌اند.

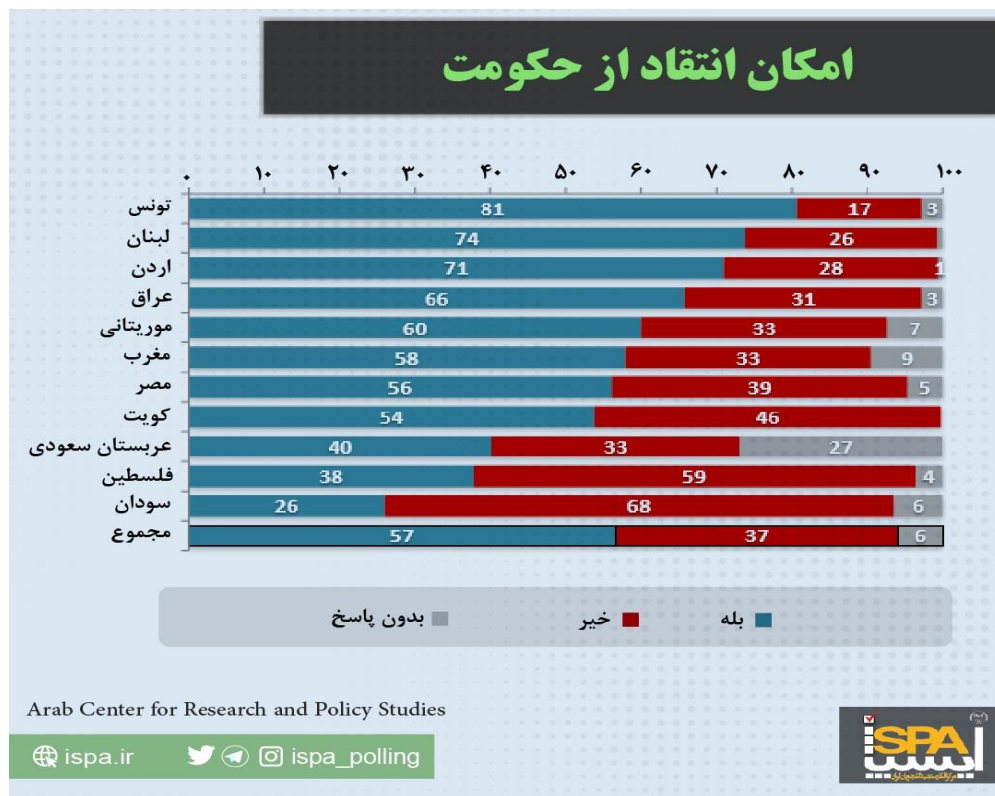
۶۴ درصد از پاسخگویان با این جمله که «دموکراسی‌ها در حفظ امنیت و نظم عمومی موثر نیستند» مخالف و در مقابل ۲۶ درصد با این جمله موافقت هستند و ۱۰ درصد از پاسخ به این سوال امتناع کردند.

۳-۲- انتخاب حزب مخالف

در قالب سوالی از شهروندان پرسیده شده است «آیا انتخاب یک حزب سیاسی که با آن مخالف هستید را می‌پذیرید؟» ۵۷ درصد از شهروندان با موافقت هستند و می‌پذیرند و در مقابل ۳۵ درصد چنین نظری ندارند. ۸ درصد هم به این سوال پاسخ ندادند.

۳-۳- انتقاد از حکومت

۵۷ درصد از شهروندان اعتقاد دارند که امکان انتقاد از حکومت را دارند و ۳۷ درصد معتقدند که نمی‌توانند در کشورشان از حکومت انتقاد کنند. عدم انتقاد از حکومت در کشورهای سودان (۶۸ درصد)، فلسطین (۵۹ درصد)، کویت (۴۶ درصد) و مصر (۳۹ درصد) بالاتر از مجموع یا میانگین است.

۳-۴- دیدگاه مردم در خصوص بهار عربی

۴۵ درصد از شهروندان معتقدند که «بهار عربی در حال حاضر با موانعی روبروست، اما در نهایت به اهداف خود می‌رسد». در مقابل ۳۴ درصد گفتند که «بهار عربی به پایان رسیده است و رژیم‌های قبلی به قدرت بازگشتند». ۹ درصد هیچ کدام از این دو گزینه را قبول ندارند و ۱۳ درصد از پاسخ امتناع کردند.

۴- مشارکت مدنی و سیاسی

مشارکت مدنی و سیاسی دارای ۵ بعد است که در ادامه به صورت موجز به آنها پرداخته شده است.

۴-۱- اعتماد به احزاب سیاسی

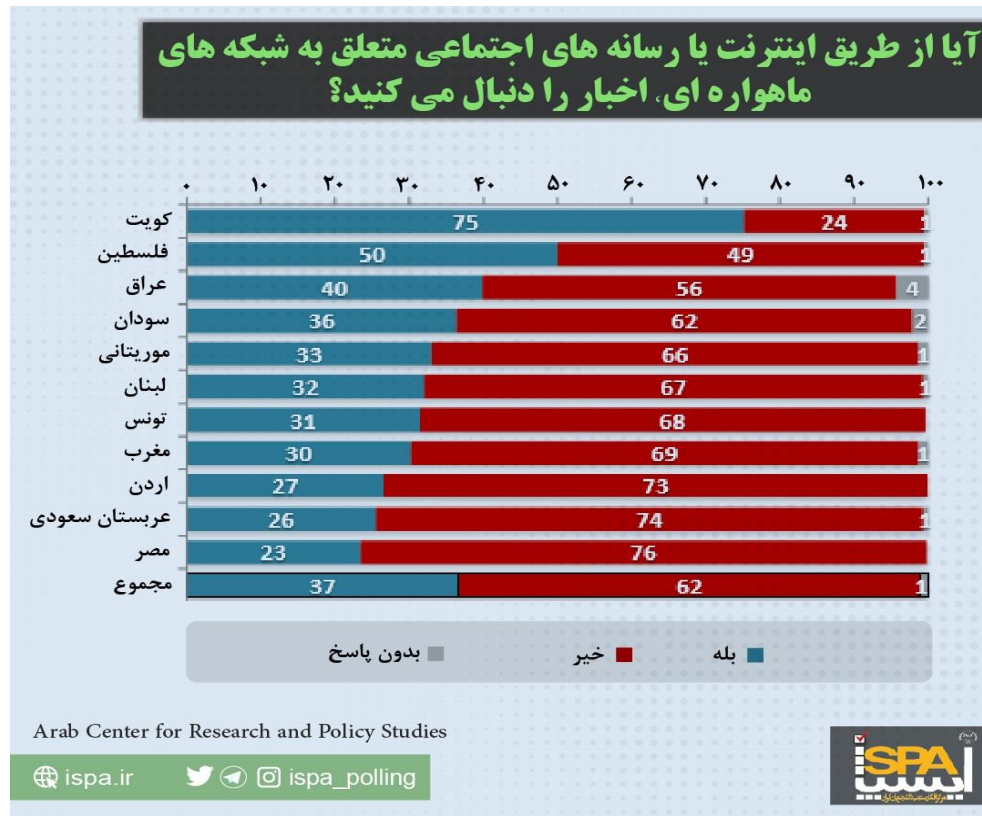
۲۹ درصد از شهروندان اعلام کردند که به احزاب سیاسی اعتماد دارند و در مقابل ۶۶ درصد اعتماد ندارند. ۵ درصد نیز از پاسخ امتناع کردند.

۴-۲- عضویت در سازمان‌ها و انجمن‌ها

۱۶ درصد از شهروندان بیان کردند که در سازمان‌های خیریه و داوطلبانه، ۱۷ درصد در انجمن‌های خانوادگی و ۹ درصد در انجمن‌های مذهبی عضویت دارند.

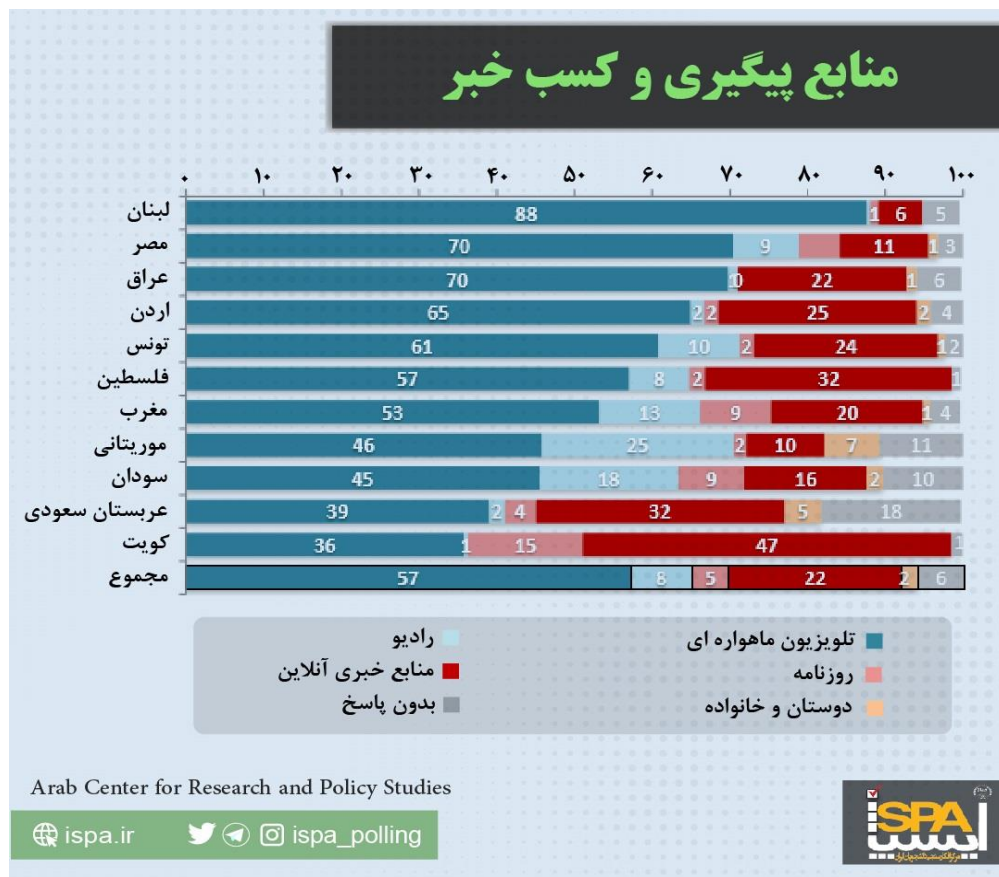
۴-۳- پیگیری اخبار

از شهروندان عرب زبان سوال شده است «آیا از طریق اینترنت یا رسانه‌های اجتماعی متعلق به شبکه‌های ماهواره‌ای، اخبار را دنبال می‌کنید؟» ۳۷ درصد از پاسخگویان اخبار را دنبال می‌کنند. در مقابل ۶۲ درصد اخبار متعلق به شبکه‌های ماهواره‌ای را در اینترنت و رسانه‌های اجتماعی دنبال نمی‌کنند. ۱ درصد هم به این سوال پاسخ ندادند. کشور کویت با ۷۵ درصد و مصر با ۲۳ درصد به ترتیب بیشترین و کمترین آمار مربوط به پیگیری اخبار را در اختیار دارند.

۴-۴- منبع پیگیری خبر

تلویزیون و ماهواره با ۵۷ درصد، مهم‌ترین منبع پیگیری اخبار در بین اعراب محسوب می‌شود. ۸ درصد از طریق رادیو، ۵ درصد از طریق روزنامه، ۲۲ درصد از منابع خبری آنلاین و ۲ درصد از طریق خانواده و دوستان اخبار را پیگیری می‌کنند. ۶ درصد از به این سوال پاسخ ندادند. شایان ذکر است میزان پیگیری اخبار از طریق منابع آنلاین و اینترنت در کشورهای کویت (۴۷ درصد)، عربستان سعودی (۳۲ درصد) و فلسطین (۳۲ درصد) بالاست.

۴-۵- استفاده از اینترنت (ضریب نفوذ اینترنت)

۵۶ درصد از شهروندان عرب گفتند «به طور روزانه» از اینترنت استفاده می‌کنند. ۵ درصد «چندبار در هفته»، ۲ درصد «چندبار در ماه» و ۵ درصد به ندرت از اینترنت استفاده می‌کنند. ۳۱ درصد گفتند از اینترنت استفاده نمی‌کنند و یک درصد هم به این سوال پاسخ ندادند.

۵- دین و دینداری

نگرش افراد نسبت به دین و دینداری در پیمایش حاضر دارای ۳ بعد است که در ادامه به آن اشاره شده است.

۵-۱- مذهبی بودن فرد

نتایج نظرسنجی نشان می‌دهد، ۲۱ درصد از پاسخگویان خود را «بسیار مذهبی» و ۶۵ درصد «تاحدی مذهبی» می‌دانند. این درحالی است که ۱۲ درصد خود را مذهبی نمی‌دانند و ۳ درصد هم به این سوال پاسخ ندادند.

۲-۵- تعریف دینداری

از افراد پرسیده شده است فرد دیندار کیست؟ ۳۸ درصد معتقدند انجام واجبات و مراسم دینی تعریف دینداری است. ۲۷ درصد صادقانه و قابل اعتماد بودن، ۱۹ درصد با دیگران به مهربانی رفتار کردن، ۵ درصد تعامل نزدیک با خویشان و رفتار خوب با آنها، ۷ درصد کمک به فقر و نیازمندان و ۲ درصد همه این موارد را از نشانه‌های دینداری و مذهبی بودن می‌دانند. ۲ درصد هم به این سوال پاسخ ندادند.

۳-۵- ارتباط با فرد مذهبی

از شهروندان سوال شده است، ترجیح می‌دهید با فرد مذهبی یا غیرمذهبی در زندگی روزمره خود سر و کار داشته باشید؟ ۳۱ درصد از پاسخگویان اعلام دارند ترجیح می‌دهند در زندگی روزمره با یک فرد مذهبی در ارتباط باشند و ۷ درصد بیان کردند با فرد غیرمذهبی. ۶۱ درصد نیز پاسخ دادند برای آنها فرقی نمی‌کند که فرد مذهبی یا غیرمذهبی باشد. یک درصد هم به این سوال پاسخ ندادند.

۶- نگرش به روابط کشورهای عربی

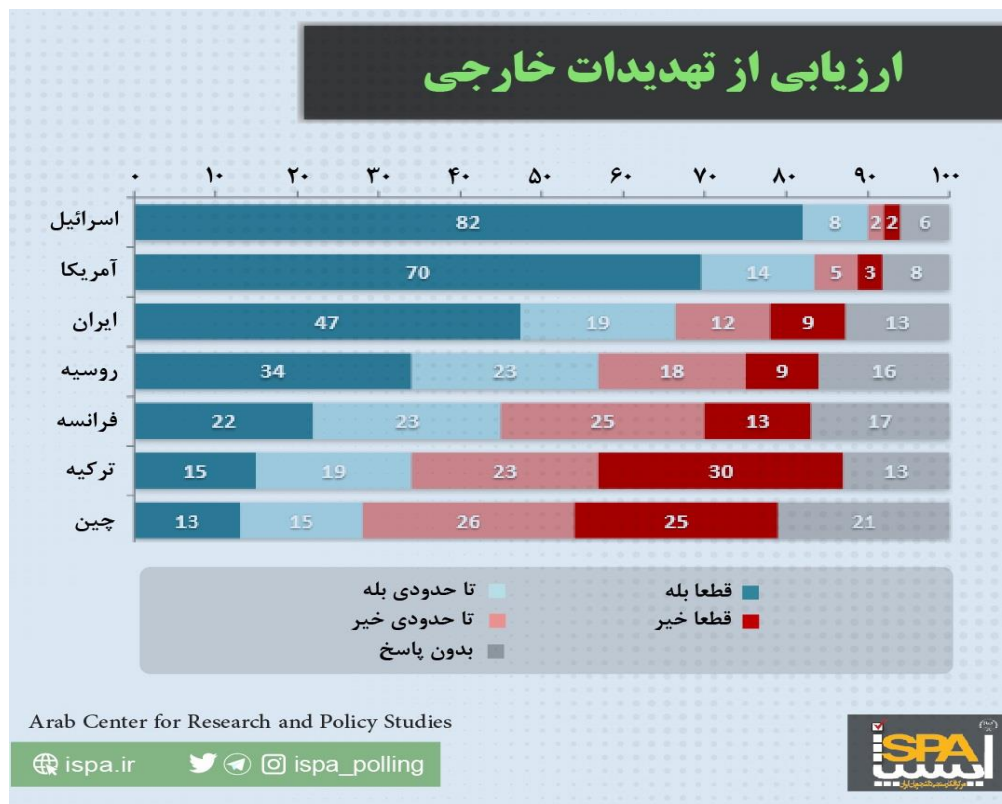
نگرش در مورد ملت واحد عربی، ارزیابی از تهدیدهای خارجی و نیز مسأله فلسطین از جمله مواردی است که مورد سنجش قرار گرفته است.

۱-۶- نگرش در مورد ملت واحد عربی

۳۵ درصد بیان کردند مردم عرب یک ملت واحد هستند که با مرزهای تصنعی از هم جدا شدند. ۴۲ درصد معتقدند که مردم عرب یک ملت واحد را تشکیل می‌دهند، حتی اگر هر یک از مردم ویژگی‌های خاص خود را داشته باشند. ۱۹ درصد نیز معتقدند مردم عرب ملل متمایز هستند و فقط با پیوندهای کم اهمیت و جزئی به هم وصل شده‌اند. ۴ درصد نیز به ای سوال پاسخ ندادند.

۲-۶- ارزیابی از تهدید خارجی

۹۰ درصد از پاسخگویان اسرائیل را تهدیدی علیه امنیت و ثبات منطقه می‌دانند. امریکا (۸۴ درصد)، ایران (۶۶ درصد)، روسیه (۵۷ درصد)، فرانسه (۴۵ درصد)، ترکیه (۳۴ درصد) و چین (۲۸ درصد) در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

۶-۳- مسأله فلسطین

۷۷ درصد از پاسخگویان بیان کرده‌اند که مسأله فلسطین نگرانی همه اعراب هست و نه فقط فلسطینی‌ها و در مقابل ۱۵ درصد چنین اعتقادی ندارند و معتقدند، مسأله فلسطین تنها نگرانی خود مردم فلسطین است. ۵ درصد هم با هیچ یک از این دو گزینه موافق نیستند.